

Samdoks höstmöte 2010 – sammanfattning av gruppdiskussionerna

Sammanställt av Eva Fägerborg, Samdoksekretariatet. I flera fall direkt citerat från gruppernas svar.

Hur formar vi Samdoks framtid? Utgå från frågorna nedan. Diskutera och försök att ge preciserade svar i form av konkreta exempel.

1. Nyttan av Samdok

Vilken nytta/användning har du av Samdok inom den organisation du arbetar på med avseende på arbete med samtidsundersökning och -insamling, arbete inför och i utställningar, pedagogiskt och publikt arbete (utöver utställningar), publikationer, övrig kunskapsbyggande verksamhet?

Samdoks betydelse som nätverk i sig, dvs en möjlighet att inspireras, fortbildas etc?

Hur viktigt är samtidsperspektivet i dagens museiarbete?

Hur vill du använda Samdok i framtiden?

Generellt

Alla grupper var ense om att Samdok generellt fyller ett stort behov och att Samdok har stor betydelse för museernas verksamhet. Samdok är det enda forum där insamlingsfrågor diskuteras och det enda nätverket för arbete med dokumentation på museer. För ett litet museum är nätverket helt avgörande för att kunna införa dokumentation i ett samtidsperspektiv i verksamheten.

Däremot bör vi bli bättre på att redovisa och saluföra denna nytta, Samdok måste ta större plats i samtalet om museernas verksamhet. Vi måste tydligare framhålla att en god samtidsdokumentation är en förutsättning för museernas framtid och samtidigt ett centralt instrument för att få in samtiden i museiverksamheten. Samdok kanske tydligare kan hjälpa till att just argumentera för nyttan med samtidsdokumentation. Frågan är förstås hur denna nytta ska ”mätas”. Kanske dags att utvärdera hur materialet använts under de gångna 30 åren. Nu börjar ju tidsspannet bli så pass långt att det tidigaste materialet inte direkt är samtida. Det är viktigt att tala om, förklara och informera om samdokprojekt för chefer och styrelser.

Samdok ger redskap, metoder, kontakter, nätverk, inspiration, kompetensutveckling. Alla tror på och vill ha kvar Samdok i framtiden.

Poolträffarna är värdefulla för att presentera projektidéer för varandra med syfte att få goda synpunkter för att sedan kontinuerligt rapportera och följa upp projekten. Poolträffarna förmedlar kontakter med andra som arbetar med liknande projekt och möjliggör samarbete. Man kan också få hjälp att genomföra undersökningar som annars inte blivit gjorda. Höstmötena är viktiga för att skapa kontakter och ta del av viktiga diskussioner.

Samdok är ”fotfolkets” nätverk vilket innebär att det har en stor betydelse för input av olika museidiskussioner.

Vi diskuterade begreppet ”samdok-undersökning” som något som ibland har hämmat deltagandet. Har funnits en föreställning att det ska vara en stor undersökning, men det är kanske minst lika viktigt att diskutera den kontinuerliga dokumentationens som t ex sker i samband med föremålsförvärv eller inför en utställning.

Samdok som varumärke

Samdok ger status och tyngd åt projekt på museer, är ett bra varumärke. Samdok ger mandat och stöd för samtidsverksamheten.

Samdok som nätverk

Samdok har en viktig funktion och gör stor nytta som nätverk. Samdok är infrastruktur för kontaktskapande, även internationellt. Samdok gör det lätt att knyta nya kontakter, nya samarbeten. Man får nya perspektiv, träffar kollegor, ser nya museer, får kompetensutveckling, kan använda som referensgrupp,

Kompetensutveckling

Generellt framhölls också Samdoks betydelse för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte, såväl nationellt som internationellt. Samdok öppnar för etnologisk forskning på museerna och samarbete med högskolor och universitet.

Fortbildningsidén behöver utvecklas, önskar mer utbildning/uppdatering i metod och teori. Kurser. Seminarier för input i samtidsfrågor, utveckla problem och perspektiv.

Saknar kontakt mellan forskning och museer, det är vattentäta skott! Det blev ett lyft när forskningsrådet kom in.

Vill ha gemensamma projekt

Alla grupper pläderade för gemensamma projekt: genomföra sådant man inte mäktar med ensam. Gemensamma projekt leder till ny metodik och nya frågor, ger styrka. Gemensamma fältarbeten ger nya idéer, nya perspektiv och nya kunskaper inom teori och metod. Möjlighet att via Samdok skapa större projekt med geografisk spridning och fler inblandade – och därmed större undersökningsunderlag – kan vara etiskt viktigt för att kunna anonymisera informanter på mindre orter.

Samdokregistret

Samdokregistret är mycket viktigt, vi har stor nytta av Samdokregistret, som gör det möjligt att samordna arbetet med kollegor runt om i landet, hitta undersökningar som kan kompletteras – geografiskt och ämnesmässigt, följa upp i tiden, hitta luckor. Det bör användas ännu mer, inte minst i universitetsvärlden (en grupp föreslog koppling mellan Samdokregistret och en ex-jobbpool). Samdok borde informera ännu mer om att Samdokregistret finns och är en resurs. Vi måste själva bli bättre på att använda registret. Skulle behöva ha ett bättre dataprogram.

Hur används materialet?

Publikationer. Användningen av dokumentationer i utställningar varierar. Vissa museer har täta kontakter mellan utställning och dokumentationer, andra inte i lika hög grad. Dokumentationerna påverkar utställningarna och tvärtom. Utställningar kan i sig generera nytt dokumentärt material. Dokumentationer och insamlat material kan också användas i museipedagogik och program som uppläsning eller dramatisering av minnesinsamlingar, minneskvällar eller liknande.

Samtidsperspektiv i dagens museiarbete

Samtidsperspektivet är ”A och O”, helt avgörande för dialogen med omgivningen. Samdok har stor betydelse och litet utrymme i dagens museiarbete. Det har blivit färre etnologer på museerna på senare tid. Det är viktigt att väcka uppmärksamhet på olika sätt med samtidsundersökningarna. Fokus på samtidsfrågor snarare än dokumentation enbart. T.ex. på att skapa kunskap kring hur man kan använda sociala medier.

2. Samdok och samlingarna

Samdok har utvidgat sitt område till att innefatta samlingsfrågor mer generellt. Hur kan nätverket bäst användas för detta syfte? Vilka samlingsfrågor är mest relevanta att arbeta med? Vilken är föremålets betydelse i samtidsdokumentationen?

Bra att vidga Samdoks ansvar. Eftersom Samdok bidrar till att aktivera museernas insamling och problematisera den ligger det nära till hands att föra frågorna vidare på de tidigare samlingarna. Inte minst bidrar Samdok och samtidsdokumentationen till att få in ett samtidsperspektiv på äldre samlingar. Det finns inte heller något annat forum att ta upp samlingsfrågor i. Det är ofta samma personer som hanterar dokumentation och samlingarna på museerna. Samdoks aktiva förhållningssätt

till insamling, framhölls också, kan komma att underlätta för framtida diskussioner kring till exempel gallringsfrågor. Gallringsfrågan ska utgöra *en del* av hela samlingsfrågan.

Det behövs ett forum för samlingsantikvarier. En grupp föreslog en paraplyorganisation för samlingar där Samdok är en del. Samarbetet mellan dokumentationer och föremålsinsamling måste fungera. Föremåls/samlings/ antikvarierna måste också delta i Samdok.

I samlingarna ingår självfallet även museernas arkiv. Arkivmaterialet på museer är ett gemensamt problem. Mycket av materialet är både föremål och arkivmaterial och kan inte hanteras enligt strikta arkivregler.

Det finns en viss rädsla för att vi ska ”drunkna” i samlingsfrågor efter som frågan är så oerhört stor och problematisk. Viktigt att ha kvar det etnologiska tankesättet.

Samlingsfrågor att arbeta med

Föremåls laddning – svåra saker. Diskussionen kring vad vi samlar är fortfarande aktuell – så som att ”fylla luckor” och skildra utveckling och tidsepoker – och behövs hållas levande. Samdok bidrar till att understryka vikten av samlingarnas kontext, som ibland blir helt fel i utställningar... Enbart föremål med kontext bör tas emot och noga dokumenteras, ex med intervjuer. Samlingarna behöver aktiveras genom att inbjuda till forskning, nya tolkningar och att ställa nya samtida frågor till gamla samlingar.

Viktigt att aktivt styra insamlingarna och ett strikt urval kräver just den dialog och diskussion som Samdok kan vara forum för. Inte minst frågan om representativitet – vad samlingarna representerar och hur de kan bli mer representativa – är otroligt viktig. Igenkänning är ofta grunden för deltagande. För diskussionen kring representativitet är Samdok ett mycket viktigt forum! Frågan om samlingar och representativitet bör tas upp som en stående punkt varje gång ett nytt projekt diskutera/planeras inom poolerna.

Tveksamma inför tanken att dela upp insamlingsansvaret eftersom insamling idag inte gäller att ”fylla” hål utan är en del av dokumentationer som bygger på samtida frågeställningar. Processen är viktig!

Samtiden i föremålssamlingarna är en viktig fråga. Det finns ett samtidsperspektiv i samlingarna men borde vara mer. Bloggarna ger ett samtidsperspektiv på gamla samlingar. När museer lägger ut samlingarna på nätet kan de få in samtida kommentarer. Banden mellan dokumentation och föremålsinsamling ska vara starka. Vill komma ifrån mottagarrollen och i stället få en medveten samlarroll.

Tekniska föremålsproblem och digitaliseringsfrågor bör inte hanteras av Samdok – vi ska inte göra dubbelarbete. Men mer ideologiska frågor, som t.ex. om man skall avböja föremål av material som inte har en lång hållbarhet, eller etiska frågor i anslutning till digitalisering, borde ha en given hemvist inom Samdok.

I Skåne är det aktuellt med kartläggning av samlingarna som en del av regionaliseringen. Vettigt att diskutera hur detta ska ske i Samdok eftersom det säkert kommer att bli efterfrågat på fler håll.

Borde lyfta kopplingen mellan insamling och samlingarnas presentation på webben. När samlingarna är sökbara på webben borde det medföra att museerna inte självklart samlar på samma saker. Samsyn på klassificering är en viktig fråga och användarvänliga system.

Institutioners insamlingspolicy och program läggs ut på webben för att hjälpa andra.

Föremåls betydelse

Ger större kontextuell kunskap. Är spår av olika tider och bär på berättelser om människors liv, exempelvis arbete, risker, praktiker, smak och fäsmor. Är materialitet som väcker minnen, frågor och berättelser – föremålen bär på ett slags kollektivt minne. Är symboler. Viktigt att komma ihåg att ett

föremål inte är det samma oavsett vilket museum som har samlat in det. En insamlad cykel har olika betydelse på Tekniska museet och Nordiska. Verkligheten är ingen kaka som det går att dela på.

3. Pooler och arbetsgrupper

Är de nuvarande poolerna en hjälp för arbetet vid respektive institution eller bör poolstrukturen ses över? Behöver poolernas arbetssätt förändras? Vilka förändringar bör i så fall genomföras beträffande organisation och arbetssätt?

Det är viktigt med en någorlunda stabil organisation och poolindelningen är det mest funktionella organisationen. Det är lagom stora grupper i poolerna. Poolerna fungerar som de är – oavsett hur uppdelningen ser ut kommer de aldrig att bli heltäckande – och de kan förändras över tid – några slås ihop, andra uppträffas. Nya pooler kan komma till och om aktiviteten upphör i någon pool bör den läggas ner och inte hållas igång med konstgjord andning. Viktigt att ställa sig frågan om vilka perspektiv som inte passar in i dagens poolindelning. Bl. a identitets- och livsstilsfrågor och frågor kring tro på ett mer individuellt plan än t ex kyrkoorganisationer.

Således: Grundstrukturen med pooler är bra men själva gränsdragningen, indelning och teman för poolerna ska vara föränderliga.

Poolerna utgör viktiga nätverk och möjligheten att föra metoddiskussioner med andra inom samma fält har stor betydelse, diskussioner som det inte finns andra forum för. Inspiration lyftes fram, liksom att poolmötena är viktiga för dem som jobbar ensamma på hemmaplan eller i små museer, som en möjlighet att träffa andra inom samma bransch.

Man kanske ska ha projektinriktade pooler, nya konstellationer i samband med nya projekt. Men det kan vara svårt att genomföra utan poolernas grundorganisation...

Ge poolerna möjlighet att inom poolerna diskutera eventuell ny poolindelning med nytt ämnesinnehåll.

Samlingarnas administration bör inte läggas till befintlig poolstruktur. Snarare borde tvärgrupper skapas för samlingsfrågorna. En slags matrisform bildas då. Ett annat förslag var att tvärgrupperna skulle kunna träffas digitalt t.ex. genom att skapa Ning-nätverk.

Poolernas arbetssätt

Att studera samtidigt är en ständigt pågående process och det betyder att formerna för dokumentationen också måste ses som föränderliga: flexibilitet. Vd gäller arbetssätt så framhålls betydelsen av fältseminarier, odlandet av kontakter med universitet och forskning och att inriktningen generellt fortsätter med den givande mixen av praktik och teoretiskt problematiserande. Förordar ett mer aktivt användande av nätverkstjänster för att kommunicera – t ex Facebook.

Gemensamma metoddiskussioner, arbetsmöten, gemensamma föreläsare och seminarier är värdefullt. Kan i ökad utsträckning ske i samarbete med flera pooler. I mötet märker man också vad som är speciellt för den egna institutionen och för sektorn i relation till andra sektorer. Dessutom har gemensamma projekt mynnat ut i konkreta resultat, publikationer och utställningar.

Arbetsgrupperna kan vara effektivt sätt att driva poolöverskridande projekt, men även poolerna har genomfört projekt, så det är inte unikt för arbetsgrupperna. Viktigt att öka kommunikationen/informationsflödet mellan poolerna så att samarbetsmöjligheter tas tillvara. Det krävs koordinering av poolernas arbete vilket verkligen förutsätter ett sekretariat, så som det som drivs vid Nordiska museet. För att öka informationen mellan poolerna bör poolspalterna i Samdok-forum användas för att i ökad utsträckning rapportera från poolerna. Information/rapporter från poolerna kan även vara ett stående inslag på höstmötena. Idéer som arbetas fram kan också skickas till flera pooler.

När det gäller poolernas arbete så ansågs fältarbetena väl begränsade (grunda). Flera tyckte dock att det vore värdefullt att återuppta det gemensamma fältarbetet – inte minst då denna typ av gemensamma praktiska aktiviteter som regel väcker viktiga metoddiskussioner. Genom gemensamma arbeten/projekt – samarbeten – kan man åstadkomma ganska mycket tillsammans, med för de enskilda

institutionerna relativt små medel och insatser. Detta borde utnyttjas mer. Det tidigare arbetet med ”forskningsstationer” – ställen man kan återkomma till över tid – lyftes fram som bra metod.

Inrätta en exjobb-pool för studenter – kopplad till Samdokregistret – för att öka kontakterna med universiteten, hjälpa studenterna att hitta och använda våra samlingar och öka användningen av Samdokregistret.

Vi behöver bli bättre på att informera om kommande fältseminarier och poolseminarier så att rörligheten inom poolerna kan öka. Då blir det också lättare för tillfälligt anställda att vara med. Informationen kan företrädesvis finnas på våra poolsidor. Ha en sida med info om kommande poolseminarier på hemsidan.

Gruppen diskuterade också om vi kan synas på andra sätt, så att informationen blir mer lättillgänglig ex. Facebook, Twitter. Både poolerna och sekretariatet.

Välkomnar fler yrkesgrupper i poolerna som t ex arkivarier, föremålsantikvarier och fotografer. Detta skulle också medföra att Samdok skulle få en större betydelse i museiorganisationen. Positivt om varje pool har representanter från universitet och högskola eftersom det gör att forskarvärlden och museivärden närmar sig varandra kring konkreta projekt och frågeställningar.

I Finland har man bestämt gemensamma projekt för varje pool.

Bra att hålla specialmuseimöten i samband med poolmöten (t.ex. medincinhistoriska museerna).

Poolerna kan inte ta över arbetsuppgifter från sekretariatet. Tiden räcker inte till och fungerande pooler är troligen den bästa avlastningen för sekretariatet.

4. Medlemskap

Samdok är sina medlemmar. I dag ingår ca 80 medlemsinstitutioner men alla är inte aktiva. Hur utvecklar vi verksamheten så att fler blir aktiva? Ska medlemsinstitutionerna förbinda sig att delta med aktiva insatser i projekt och poolarbeten? Hur och i vilken utsträckning? Vilket stöd förväntas från Samdoksekretariatet?

Olika uppfattningar om medlemsinstitutionerna ska förbinda sig

Gruppen tror inte på att man måste förbinda sig till poolen med att delta med aktiva insatser. Man måste kunna vara medlem utan att vara aktiv. Det är viktigt att kunna vara med passivt och hålla sig ajour med vad som händer inom Samdok och få input och kompetensutveckling. Men det måste få gå i vågor, växla mellan perioder med mer och med mindre aktivitet.

Gruppen tror inte på förbindelser, avtal eller liknande för att få fler engagerade. Snarare förordas öppenhet och välkommande. Många tycker ju att verksamheten är viktigt och vill inte missa möten och andra aktiviteter – säkert kan det bli flera. En viktig fråga är att få Riksförbundet att engagera sig i dessa frågor. Och då gäller att vi kan visa att detta är centrala och för museernas verksamheter i framtiden helt avgörande frågor.

Det bör vara förpliktigande på något sätt att vara med i Samdok, dock anpassat efter institutionernas olika förutsättningar. Om det är förpliktigande är det också lättare att motivera för ledningen att man ska vara med på olika aktiviteter, det vill säga har ledningen fattat beslutet att gå med innebär detta också viss aktivitet.

Unga människor arbetar ofta i projekt och har då svårt att tillhöra en speciell pool. Därmed svårt att motivera arbetsgivaren att bekosta deltagande i poolarbete och höstmötet.

Öka aktiviteten

Varje pool gör verksamhetsplan som också kan integreras i hemmainstitutionens arbete. I dagsläget blir Samdok något man gör ”utöver” den ordinarie verksamheten – skulle kunna integreras mer på

detta sätt. Underlättar kommunikationen mellan poolerna. Samdok- och poolarbetet blir också mer konkret.

Ett sätt att öka andelen aktiva kan vara att låta höstmötet ambulera. Om nätverket och Samdoks arbete blir mer synligt ute i landet – genom att olika museer får vara värdar för höstmötet – kan det både öka delaktigheten och göra det lättare för medarbetarna att motivera deltagandet för ledningarna.

Att Samdok inkluderar frågorna om samlingsförvaltning kommer troligen att skapa en naturlig relevans och öka chefers medvetenhet om vikten av att vara medlemmar i Samdok.

I arbetet med förvaltning av samlingarna är det viktigt att skapa kontakter mellan kulturhistoriska fältet och det arbete med samlingarna som pågår inom exempelvis arkeologi och konst.

Den nya programförklaringen öppnar för samverkan med andra institutioner, önskvärt att få med fler universitetsinstitutioner som medlemmar. Bra om man satsar mer på större projekt då flera pooler samverkar.

Samdok på Facebook?

Medlemsavgift?

Diskuterades i några grupper, inte i alla. Uppfattningarna varierar. Kan vara motiverat med den nya programförklaringen och inom rimliga gränser. Fördel: kan öka antalet aktiva deltagare, har man betalt för något är det också viktigare att utnyttja det. Medlemsavgift ger mer tvingande medlemskap.

Nackdel: Drabbar små institutioner, som redan betalar för resor uppehälle och arbetstid. Nätverket är viktigt för både stora och små institutioner, men inte minst viktigt för de små. Vore bättre med andra morötter, exempelvis att gemensamma samarbetsprojekt faktiskt kan ge mycket tillbaka till institutionen. Frågan väcktes om läns museer kan betala en avgift som täcker de mindre museerna.

Om avgifter införs kan kravet på sekretariatet möjligen öka, om extra resurser till sekretariatet tillförs tack vare medlemsavgifterna. Då skulle vi önska mer arbete för att synliggöra nätverket och databasen, hjälp att samordna projekt samt att skriva ansökningar för samarbetsprojekt. En egen hemsida.

Sekretariatet

Sekretariatet behövs! Viktigt med hög kompetens och engagemang i sekretariatet. Kontakten med sekretariatet viktig för medlemmarna. Vilket stöd förväntas? I dagsläget kan inget mer förväntas än vad som levereras.

Uppgifter för sekretariatet: Samordning, arrangera höstmötet, hålla i Samdokregistret och arbetet t ex med att knyta det till Kringla /K-samsök. Vidareutbildning är en alltid aktuell fråga. Skulle kunna ske i samarbete med etnologiska institutioner. Nya teman skulle kunna vara föremålsförvärv, katalogisering, arkivering av dokumentationsmaterialet och utställningar (arkivfrågor). En viktig uppgift är att hålla kontakten med nordiska och internationella sammanhang som t ex COMCOL, TAKO och Norsam.

Sekretariatsarbetet ska inte gå till att aktivera passiva medlemmar. De som vill ska engagera sig utifrån sina förutsättningar även om det kan vara svårt att förbinda sig att delta aktivt.

Sekretariatet skulle helst finansieras av nationella öronmärka medel. Placering kan i så fall diskuteras. Det blir mindre sårbart om huvudansvaret ligger på en myndighet eller Riksförbundet Sveriges museer. Koppling till RSM diskuterades i flera grupper. Även Riksantikvarieämbetet tar en ny roll i samlingsfrågor.

Nu händer så mycket med regionindelningar. Ambulerande ordförandeskap?

Fysiskt kan sekretariatet förläggas på ett museum. Ett förslag är att låta Riksförbundet vara med och bekosta verksamheten genom att baka in kostnaden (del av den?) i medlemsavgiften dit.

En projektsamordnare önskas som skulle kunna samordna och söka pengar till gemensamma poolprojekt. Eventuellt en självfinansierande tjänst?

Övriga förslag från gruppen, t.ex. tema för nästa höstmöte eller andra förslag om verksamhet och arbetsformer.

Förslag på teman för kommande höstmöten:

Historiebruk – hur vi använder historia

IT och kommunikation

Entreprenörer och uppfinnare

Miljöfrågorna – allt från hur folk källsorterar till vindkraftsutbyggnaden o framtiden

Metodfrågor

Inkludering och exkludering i samhället – klassfrågor, tillhörighet, nya klassperspektiv? samt generationsfrågor. Vems historia berättar vi? ”Samdok i ett förändrat socialt och ekonomiskt landskap”

Höstmötet kunde ha både dokumentation och samlingsförvaltning som tema

Övrigt

RMS:s vårmöte: senast 2012 bör Samdok ha en punkt på programmet.

Nordiskt samarbete är viktigt. NORSAM bör utvecklas till att bli en mer fast organisation med mer långsiktigt arbete. Mer övergripande frågor. Effektivisera det nordiska samarbetet. Över huvud taget behövs mer gränsöverskridande samarbeten.

Poola ihop oss tillfälligt med andra museinätverk för gemensamma kurser, diskussioner. T.ex. Fuism för pedagogik/dokumentation, MABBAS för arkiv osv.

”Samdok är livsluften!” sammanfattade en i gruppen.